

Pledoarie pentru o nouă știință muzicală. Imnologia. Felician Rosca

Foarte mulți colegi m-au întrebat care este rostul unui simpozion pe tematica Imnologiei și de fapt cu ce se ocupă imnologia.

Pornind de la această constatare, care sincer spus are umorul ei, am pornit în organizarea primului seminar de imnologie. Dorința mea a fost ca alături de sensurile muzicale și religioase ale imnologiei să fie abordate și elementele versificatiei și chiar ale filozofiei și esteticii imnologice. Din păcate un asemenea demers este încă prematur, așa încât astăzi, în cadrul acestui seminar se va realiza doar o introducere în cercetarea imnologică, iar preponderența cercetărilor se va axa pe latura istorică și a analizei rolului imnologiei în cadrul serviciilor religioase din cadrul mai multor culte creștine.

O asemenea analiză, pe ansamblu, este cu atât mai relevantă cu cât există preocupări comune creștinului, iar muzica, prin limbajul ei universal poate să fie considerat ca un liant într-o mai bună cunoaștere a adevărului Biblic.

Desigur, alături de imnurile de factură religioasă există și o imnologie laică în care distingem imnurile sau cântecele de luptă, imnurile naționale, imnurile sportive sau chiar anumite lucrări muzicale care prin melodicitatea lor, au devenit adevărate imnuri. Nu de multe ori însă constatăm că știința imnologică este socotită ca ceva mai puțin important, cu toate că, făcând o analiză a proportionalității fenomenului muzical raportat la numărul celor care cântă, o să constatăm că imnologia se află pe primul loc. Astfel:

- cu toții cântăm măcar de 3-4 ori pe an la o sărbătoare religioasă imnurile de Crăciun sau de Paști;
- în cadrul serviciilor religioase imnurile ocupă cel puțin un sfert din serviciul divin;
- fiecare ceremonie religioasă sau laică are la bază unul sau mai multe imnuri;
- toate ceremoniile oficiale au în debut un imn;
- fiecare post de radio și televiziune are programat la deschiderea și închiderea programului un imn.

Această însiruire ar putea să pară naivă și chiar fără relevanță pentru un analist diletant, dar, în cadrul unei analize profunde vom realiza că de fapt imnul este o parte foarte importantă a vieții cotidiene.

Uneori această știință muzicală, folosită în mod malefic poate influența nu numai viața din jurul nostru ci chiar pe noi înșine. Astfel majoritatea religiilor spiritualiste (de factură preponderent indiană) au la bază incantațiile imnice. Există chiar și o teologie a folosirii mijloacelor muzicale prin imn care pot modela, spre un sens dorit, spiritualitatea umană. Nu în ultimul rând să nu uităm că marile bătălii au fost câștigate prin îmbărbătarea și cultivarea sentimentelor de solidaritate, vitejie, jertfă, tot prin intonarea unor imnuri. Iată doar câteva elemente ale participării noastre cu muzicieni, în cadrul imnologiei realizate de cele mai multe ori în mod nativ.

De fapt ce este un imn.

Din punct de vedere muzical, pentru ca o melodie să devină imn, ea trebuie să aibă anumite calități:

- să aibă o melodică și un ritm ușor de reținut și ușor de interpretat;
- mesajul melodic să fie în concordanță cu mesajul textului;
- ritmica (accentele) și metrica melodiei să coincidă cu ritmica și metrica poetică;
- lungimea imnului să fie rezonabilă și în concordanță cu scopul și mesajul lui.

Din punct de vedere melodic imnul a avut, pe parcursul istoriei, diferite forme de expresie.

De la Psalmii lui David și până la imnul cântat pe instrumentele muzicale computerizate, evoluția imnului, ca formă, conținut și expresie nu putem spune că s-a modificat foarte mult. Cu toate acestea putem identifica forme specifice în cronologia istoriei muzicii. Astfel la greci putem găsi „odele” - unde rolul poeziei este foarte important. În perioada medievală imnurile gregoriene capătă forme specifice ale cântecelor de vitejie cât și a marilor legende cum ar fi „Cântecul lui Roland”, „Cavalerii mesei rotunde”, „Legenda Nibelungilor” etc. Cântecul cavaleresc, adevărate imnuri războinice vor primi identitatea unor fapte de arme remarcabile, cât și viitoare imnuri ale unei cetăți.

În perioada renesanțistă imnologia religioasă capătă o identitate remarcabilă. În acest sens scolile italiene cât și scolile monahale cisteriene, benedictine și mai ales „școala de la Notre Dame”, a avut un rol extrem de important. De asemenea în cultura muzicală bizantină scolile muzicale de la mănăstirile din Grecia, Rusia și Țările Române, vor crea o imnologie canonică specifică, cu o scriere și interpretare ce ne-au rămas până astăzi. În mod special să menționăm perioada de confluență a celor două culturi care în secolul XII-XVII am îmbinat modurile grecești, trecute prin filieră bizantină în imnologia modală gregoriană, care încă mai păstrează intonația melismatică.

În perioada reformei rolul cel mai important în imnologie îl are coralul protestant. Bazat pe cele mai noi tehnici ale armoniei renesanțiste cât și a polifoniei, barocul protestant va marca imnologia apuseană și nu numai, până în zilele noastre. Cadrul lucrării nu îmi permite o analiză mai amplă a acestei imnologii, dar nu pot să omit nume ca Bach, Schutz, Buxtehude, cât și ramurile neerlandeze, cântecul valdenzilor, imnurile engleze și velsche. Acum imnul capătă caracter de universal, iar cântecul de psalmi ale reformării vor constitui modele pentru întreaga imnologie ulterioară.

În perioada romantică imnologia, trecută deja prin filtrul clasicismului vinează al lui Mozart, Haendel și Beethoven cât și a unei întregi pleiade de compozitori anonimi, influențați de ideile rationalismului vor avea la bază principii din ce în ce mai clare de diferențiere ale crezurilor religioase, despărțite între concepțiile catolice și cele ale reformării.

Aminti aici un nume valoros pentru imnologia de sorginte catolică, conturată într-un volum de Preludii, versete și cadente compuse pentru uzul liturgic de Michael Haydn. Acest compozitor este cu atât mai important pentru noi datorită faptului că o parte din activitatea sa ca muzician și-a desfășurat-o la Oradea. În creația sa imnul Te Deum Laudamus a primit o formă muzicală ce a rămas până astăzi. Reîntorcându-ne la romantici să menționăm rolul important al marilor filozofi și mai ales preocupările de a îmbina teorii de factură clasică cu o analiză spiritulizată, uneori dusă până la extaz, în căutările romantice ale sec. XVIII-XIX.

Compozitori ca Fr. Liszt, Mendelsohn Marholdi, Max Reger, Cesar Franck, pe lângă marile lui creații instrumentale și simfonice au creat și imnuri, ce reflectă interesul lor pentru acest gen muzical.

Scolile naționale muzicale prin Dvojak, Ceaikovski, Grieg, Ciprian Porumbescu, Ion Muresianu vor crea noi imnuri, care însă în mod discret și direct vor scoate în evidență principiile și valorile scolilor naționale.

Și iată-ne ajunși în perioada modernismului lui Honeger, Enescu, Bartok. care și ei au fost atrași de această formă mică dar atât de expresivă și influentă în modelarea credințelor, care nu neapărat vor fi întotdeauna de factură religioasă.

Reproduction of these digital works for any commercial purpose without prior authorization is strictly prohibited.
Copyright © Hymnology.ro – All rights reserved.

Desigur prezenta lucrare nu si-a formulat ca scop o analiză minutioasă a imnologiei si sper ca lucrările Dumneavoastră să puncteze mai profund anumite perioade si laturi ale creatiei muzicale imnice.